

Примљено: 27. 01. 2020			
Орг. јед.	Бр. предмета	Датум пријема	Вредност пријема
	04-34/3		

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ
УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА**

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Име кандидата	Биљана Станковић
Уметничка област	Примењена уметност и дизајн
Име ментора	мр Оливера Стојадиновић
Назив уметничког пројекта	Расцветали рукописи Фамилија рукописних типографских писама са украсним елементима
Комисија за писање извештаја	мр Оливера Стојадиновић, ред. проф. у пензији, ФПУ у Београду Илија Кнежевић, ред. проф. ФПУ у Београду мр Растко Ђирић, ред. проф. ФПУ у Београду др ум. Селма Ђулизаревић Карановић, ванр. проф. ФПУ у Београду Зоран Илић, ред. проф. Факултета уметности у Нишу
Датум седнице Наставно уметничко научног већа на којој је именована Комисија	15. 11. 2019.
Број одлуке о именовању Комисије	03-13/153-VII/5

2. Биографија кандидата

Име презиме	Биљана Станковић
Место и датум рођења	Врање, 1974.
Адреса	Гаврила Принципа 10/1, 17500 Врање
Телефон	064 304 24 25
<i>E-mail</i> адреса	biljanast7@gmail.com

Биљана Станковић, рођена 1974. године у Врању. Дипломирала на Факултету уметности у Приштини 1997. године на одсеку за графички дизајн. На истом факултету магистрирала 2004. године из области Писмо са типографијом. Од 2005. године ради на Факултету уметности у Нишу као асистент на предметима Писмо и Писмо основе. Изабрана је у звање доцента 2017. године на предметима Писмо и Типографија на Департману за примењене уметности Факултета уметности у Нишу. Излагала је на 13 самосталних и преко 50 колективних изложби.

Самосталне изложбе:

- 2019. Изложба „Расцветали рукописи – Фамилија рукописних типографских писама са украсним елементима“, галерија Водолија, Факултет примењених уметности, Београд;
- 2019. Изложба „Нови наслови“, Модерна Галерија, Лазаревац;
- 2018. Изложба „Између редова“, Меморијална Галерија „Душан Старчевић“ Смедеревска Паланка;
- 2018. Изложба „Рукописи“, Галерија Графички колектив, Београд;
- 2017. Изложба „На линији“, Галерија музеја „Хореум Марги – Равно“, Ђуприја;
- 2014. Изложба калиграфије, Галерија Културног центра „Светозар Марковић“, Јагодина;
- 2014. Изложба калиграфије, Галерија центра за културу „Свети Стефан, деспот српски“, Деспотовац;
- 2014. Изложба калиграфије, Галерија Нишког Културног центра, Ниш;
- 2014. Изложба калиграфије, Галерија Удружења ликовних и примењених уметника, Градска галерија, Краљево;
- 2012. Изложба дигиталних калиграфија, Галерија Народног музеја, Врање;
- 2011. Изложба калиграфије, Галерија Народног универзитета, Врање;
- 2010. Изложба калиграфије, Галерија Народног музеја, Врање;
- 2004. Магистарска изложба „Обликовање ћириличног писма по Артуру Бекеру“, Галерија Факултета уметности, Звечан

3. Детаљна анализа уметничког пројекта кандидата

Предмет рада докторског уметничког пројекта је израда фамилије типографских писама у више тежина на основу калиграфских исписа изведених резаним металним пером.

Своје дугогодишње уметничко искуство стечено у области калиграфије, докторанткиња је желела да пренесе у област пројектовања типографског писма, тако да изведено писмо задржи аутентичност и вредност њеног калиграфског исписа.

Облици слова почетне тежине добијени су избором из великог броја исписаних калиграфских скица, скенираних и преведених у дигитални формат. Том приликом одређене су и основне пропорције, нагиб слова и контраст између танких и дебелих потеза.

Поред уобичајеног скупа слова који садржи велика и мала слова ћирилице и латинице, бројеве, интерпункцију и друге стандардне знаке, унесен је и обиман скуп алтернативних облика слова, који су карактеристични за калиграфско писање. Међу њима су слова са истакнутим почетним или завршним потезима, слова са наставцима и декоративним петљама, лигатуре од два или три слова или другачије исписане варијанте слова. Затим, ту је украсна капитала, погодна за иницијале. Овим алтернативама може се приступити преко програмираних OpenType функција, а доступне су и преко палете са словима.

Већи број тежина добијен је коришћењем мултимастер технологије. Мастерс су формирани стањивањем, односно, подебљавањем потеза почетног фонта, уз поновно исписивање тањим, односно, дељим пером, ради утврђивања облика појединих слова. Следила је хармонизација облика, нагиба и ритма. Из овог мултимастера изабране су три карактеристичне тежине.

Разматрањем највеће тежине добијене из екстраполације, појавила се идеја о додатном мултимастеру који би проширио распон до екстремних тежина, неуобичајених за рукописна писма. Резултат су још три нове тежине, аутентичног изгледа и нових могућности за примену. Са променом тежине усклађена је и промена пропорција, док је нагиб слова остао исти.

Важна особина овог писма је да садржи српске алтернативе за курзивна слова *i*, *g*, *u* и *u*, која се не могу наћи у рукописним типографским писмима доступним на тржишту. Ови облици су смештени на основне позиције, док се руски облици могу добити путем функције локализације, обележавањем руског језика на изабраном делу текста.

Уметнички пројекат је представљен на изложби у галерији „Водолија” на Факултету примењених уметности крајем 2019. године. Изложене су типографске композиције које приказују писмо *Минеа* у више тежина, његове особине и могуће примене. Саставни део изложбе је видео у коме је смењивање алтернативних облика представљено у анимираној форми.

Писани део рада даје преглед историјског развоја рукописних курзивних форми, а затим анализу најпознатијих савремених примера типографских писама заснованих на калиграфским предлошцима. Даље се објашњава поступак реализације типографског писма које је предмет уметничког пројекта у свим његовим фазама. У завршном делу говори се о могућностима и начинима примене у различитим медијима.

4. Оцена остварених резултата

Докторски уметнички пројекат Биљане Станковић резултат је дугогодишњег рада који се одвијао у неколико фаза.

Припремне фазе подразумевале су стицање теоријских и практичних знања из области пројектовања писма, као и упознавање и праксу са програмима за израду фонтова са којима докторанткиња није имала претходна искуства. Практичан рад је започео исписивањем калиграфских скица, које су дигитализоване путем скенирања, а затим обрађене и одабране за убацивање у програм Font Lab, у коме су редом спроведени сви неопходни поступци из којих се састоји пројектовање писма: одређивање пропорција писма, векторизација цртежа, уједначавање величина слова, одређивање основних дебљина потеза и нагиба, цртање слова, подешавање размака, додавање керна, пробе у тексту и кориговање, хинтовање, а затим напредни поступци: додавање класа, опентајл програмирање, позиционирање анкера, формирање композита и друго.

Следећи корак је био формирање мултимастера са једном осом – тежином, на основу почетног фонта. Мултимастер технологија је поступак који захтева пажњу и прецизност у раду на усклађивању мастера, а грешке се контролишу помоћу екстремних инстанци. Да би резултати били успешни, потребно је осмислити мастере тако да се промена тежина одвија хармонично и у складу са уметничким циљевима. Посебан изазов су представљали украсни потези код којих је тежина морала да се развија спорим темпом, да се волумен слова не би преоптеретио.

Други мултимастер којим су добијене екстремне тежине захтевао је додатну креативност, пошто нису били на располагању примери који би послужили као путоказ за решавање недоумица код обликовања појединих слова.

Остварени резултат је оригинално типографско писмо које је докторанткиња пројектовала на основу сопствених калиграфских скица. Писмо је изведено у шест тежина, од којих најмања има карактер близак линеарном, а највећа екстремни контраст који није до сада примењиван код ове врсте писма.

Прве три тежине садрже велики број алтернативних облика слова заснованих на рукописним варијацијама које ово писмо обогаћују и дају му лични печат.

Постојање српских курзивних облика је важна особина које ово писмо чини употребљивим на нашем језичком подручју, за разлику од других писама ове врсте која су присутна на глобалном тржишту, а која немају одговарајуће курзивне алтернативе.

Изложба на којој је писмо представљено чине репрезентативне типографске композиције, а анимација која је саставни део изложбе на динамичан начин приказује могућности писма у дигиталном медију.

Писани рад представља вредан допринос као водич и инспирација за наредне пројекте из ове области.

5. Критички осврт Комисије

Докторски уметнички пројекат Биљане Станковић повезује две различите области писма: традиционалну калиграфију, која у савремено доба смањује свој практични значај, али постаје начин уметничког изражавања, и пројектовање типографског писма, које представља основу за штампане и дигиталне медије које садрже текст.

Калиграфија је изгубила улогу канцеларијског алата, али је задржала своју естетску функцију, штавише, веома је тражена као део свечаних докумената и исписа који се користе за посебне прилике, а неформални облици су доживели своју експанзију у графичком дизајну. Типографске интерпретације рукописних писама веома су тражене, јер на тај начин дизајнер може да користи вештину калиграфа по сопственој жељи и без непосредног контакта.

Последњих година порасла је понуда рукописних фонтова слободног карактера. Оних који за узор имају класичне форме има знатно мање, а још мање има оних који садрже већи избор алтернатива или ћирилицу, па су такви описани и анализирани у писаном делу овог докторског рада.

Писмо које је резултат докторског уметничког пројекта Биљане Станковић спада у подврсту која, у оваквом облику, обиму и садржају, има мали број представника. Посебност њеног рада чине: сопствене скице на којима се писмо заснива, велики број алтернативних облика, велики распон тежина уз екстремно велике тежине које представљају аутентичну иновацију и постојање локалних форми за српско језичко подручје.

Ова последња особина је нарочито значајна за нашу културну средину, јер, упркос великој понуди калиграфских фонтова, мали број њих може да се користи на српској ћирилици.

6. Закључак са образложењем доприноса пројекта уметности

Докторски уметнички пројекат Биљане Станковић је оригиналан рад из области пројектовања писма који представља значајан уметнички допринос. Овај рад повезује две различите области – традиционалну калиграфију и пројектовање типографског писма.

Фамилија типографских писама заснованих на сопствених калиграфским исписима изведеним резаним металним пером реализована је у шест тежина, методом мултимастера која је примењена у два узастопна процеса. Резултат је велики распон тежина, од којих екстремно велике тежине представљају иновацију, с обзиром да овакве тежине до сада нису реализоване у типографским писмима заснованим на рукопису.

Важна карактеристика овог писма, коју дели са још само неколико писама из ове групе, јесте велики број алтернативних слова. Начин на који су алтернативе обликоване чине писмо препознатљивим и издваја га од других писама исте врсте.

Постојање локалних форми за српско језичко подручје значајно је за нашу културну средину, јер повећава број калиграфских фонтова који могу да се користе на ћирилици.

Писани део рада, кроз преглед историјског развоја рукописних курзивних форми, анализу савремених примера рукописних типографских писама и објашњење поступака реализације овог уметничког пројекта, представља корисну допуну литератури из области писма.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

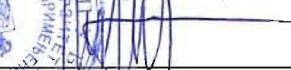
мр Оливера Стојадиновић, ментор
редовни професор у пензији, ФПУ, Београд

Илија Кнежевић,
редовни професор, ФПУ, Београд

мр Растко Ђурић,
редовни професор, ФПУ, Београд

др ум Селма Ђулизаревић Карановић,
ванредни професор, ФПУ, Београд

Зоран Илић,
редовни професор, Факултет уметности, Ниш

